

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) คืออาสาสมัครภาคประชาชน ที่ตั้งขึ้นโดยกระทรวงมหาดไทย เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือราชการ และเข้าพนักงงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหลัก รวมทั้งหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายโดยถือปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องซึ่งปัจจุบันคือพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2549 และในปัจจุบันคือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 ประกาศใช้ ณ วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 (ชวรัตน์ ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) และจากการขับเคลื่อนของกระทรวงมหาดไทย ในการเพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพเครือข่าย อปพร. ทำให้ปัจจุบันมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศมากกว่าหนึ่งล้านคน

ปัจจุบันสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปสังคมเมืองเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรม และกำลังพัฒนาเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร รวมทั้งผลกระทบจากเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ปัญหาสังคมตามมาอย่างมากมาย โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม ที่เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจสังคม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อีกทั้งเป็นการบั่นทอนความเจริญเติบโตของสังคม และประเทศสำหรับในสังคมไทยนั้น มีอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ เกิดขึ้นมาก เช่น อาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อการเมืองอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายชีวิตร่างกาย และทรัพย์สิน และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ตลอดเวลาที่ผ่านมาการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจถึงแม้ว่าจะทุ่มเทสรรพกำลังงบประมาณมากน้อยเพียงใด ปัญหาอาชญากรรมก็ไม่ได้ลดลง แต่กลับทวีความรุนแรงมากขึ้นจึงทำให้นักอาชญาวิทยา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมได้พยายามศึกษาค้นคว้าหามาตรการต่าง ๆ เพื่อที่จะกำจัดและลดปัญหาอาชญากรรม ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มจำนวนมากขึ้น

ตามลำดับ ดังนั้น การแก้ไขปัญหอาชญากรรมจึงควรเปลี่ยนแนวโน้มโดยให้ความสำคัญของการศึกษาต่อผลของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เพื่อให้สังคม และรัฐบาลได้ตระหนักถึงผลเสียของอาชญากรรม จะได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนในมาตรการแก้ไขและควบคุมอาชญากรรมแนวโน้มขึ้น นั่นคือให้ประชาชนมีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรมพื้นฐานซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อผลสำเร็จในการลดปัญหาอาชญากรรมพื้นฐาน (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2531, หน้า 190)

การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉพาะ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่ทราบปัญหาและสภาพในท้องถิ่นเป็นอย่างดีจะช่วยให้การป้องกันอาชญากรรมประสบความสำเร็จมากขึ้น กระทรวงมหาดไทยซึ่งมีภารกิจในการการบำบัดทุกข์บำรุงสุข ของประชาชน ให้เกิดการอยู่ดีมีสุข รับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล และ ภารกิจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ซึ่งในส่วนของการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมนั้น ได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนเป็นนโยบายเร่งด่วน เรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยมีมาตรการสำคัญประการหนึ่ง คือ การเร่งรัดให้เกิดการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมในลักษณะ 3 ประการ แบบไตรภาคี คือ การร่วมมือระหว่างส่วนราชการ ประชาชน และองค์กรเอกชนโดยมีตำรวจในพื้นที่ เป็นผู้รับผิดชอบ ประสานสนับสนุน ด้วยฝ่ายปกครองฝ่ายท้องถิ่น เพื่อแสวงหาความร่วมมือ และ ดึงประชาชน และองค์กรเอกชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลความสงบเรียบร้อย รวมทั้งคุ้มครองป้องกันชุมชนของตนให้รอดพ้นจากภัยอาชญากรรมในลักษณะร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตรวจสอบโดยใช้วิธีการตำรวจชุมชน (กระทรวงมหาดไทย, 2540)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ซึ่งถือว่ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือหน่วยงานราชการในการป้องกันอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีแนวเขตต่อเนื่องกับเมืองพัทยา แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ สร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมากมีผลทำให้พื้นที่เทศบาลเมืองหนองปรือ เป็นชุมชนหนาแน่นมีประชาชนต่างจังหวัด และต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และพักอาศัยรวมถึงการประกอบอาชีพหลากหลายอาชีพที่แตกต่างกัน ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม ด้วยเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นว่าอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นกลไกภาคประชาชนกลไกหนึ่งที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชนด้วยจึงมีความสนใจศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนว่ามีมากน้อยเพียงใด

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

## ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา: การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรม ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ ใน 4 ด้าน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมประเมินผล

ขอบเขตด้านพื้นที่: การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ จำนวน 350 คน (ข้อมูลจากเทศบาลเมืองหนองปรือ ปี 2554)

ขอบเขตด้านระยะเวลา: ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนตุลาคม 2554 ซึ่งเป็นระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นคว้าข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี จนถึงจัดทำรูปเล่มปัญหาพิเศษ

## นิยามศัพท์เฉพาะ

1. “อปพร” หมายความว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
2. “ศูนย์ อปพร.” หมายความว่า ศูนย์อปพร. กลาง ศูนย์อปพร. เขต ศูนย์อปพร. จังหวัด ศูนย์อปพร. กรุงเทพมหานคร ศูนย์อปพร. อำเภอ ศูนย์อปพร. เขตในกรุงเทพมหานคร ศูนย์อปพร. เมืองพัทยา ศูนย์อปพร. เทศบาล และศูนย์อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบล
3. “ผู้บัญชาการ” หมายความว่า ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

4. “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น และผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร

5. การป้องกัน หมายถึง การป้องกันระมัดระวังมิให้ทุจริตชนละเมิดกฎหมาย หรือดูแลมิให้คนซึ่งมีโอกาสกระทำผิดมากขึ้น

6. “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ (พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550)

7. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ ซึ่งประกอบ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

8. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้าไปมีส่วนร่วมในการชักชวน รวมกลุ่ม หรือเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนในการวางแผนในการแก้ไขป้องกันอาชญากรรมไม่ว่าจะร่วมกับตำรวจหรือเจ้าหน้าที่เทศบาล

9. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันอาชญากรรม ร่วมบริจาคทรัพย์ มีส่วนร่วมเข้าเวรยามป้องกันอาชญากรรม ร่วมทั้งการเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ เช่น อาสาจราจร ตำรวจบ้าน อปพร. ฯลฯ

10. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้รับผลประโยชน์จากการที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมดำเนินการในการป้องกันอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมในชุมชนลดลง รู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สิน ฯลฯ

11. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้าไปมีส่วนร่วมในการชมเชยหรือให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรมร่วมติดตาม เป็นคณะกรรมการติดตาม หรือร่วมประชุมในการป้องกันอาชญากรรม

12. การได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการอบรม การศึกษาดูงาน ทวี วิทย์ ฯลฯ

13. การได้รับการฝึกอบรมหรือเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมหรือศึกษาดูงานด้านการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งจัดโดยหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนในส่วนต่าง ๆ

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรม ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ
2. ทราบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรม ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม
3. ทราบข้อเสนอแนะในการป้องกันอาชญากรรมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ